

Купала). Наша Радзіма носіць цудоўнае імя — Беларусь, тут мы з вамі пачалі першыя крокі ў жыццё.

4. Работа па тэме:

а) гутарка “Што я ведаю?”

— Што вы ведаеце пра нашу краіну? (Адказы вучняў.)

Падрыхтаваны вучань чытае пад музыку верш, ствараючы адпаведны настрой:

Твая Беларусь

Яна мне дадзена адзіная

На ўсё жыццё, на цэлы век.

Мая адзіная, радзімая

У вянках лясоў і стужак рэк.

Заўсёды самая прыветная,

Як сонца, свеціцца сама,

Жыве, як мара заповітная,

І роўных ёй — нідзе няма.

М.Шаўчонак

б) сімвалы краіны.

Мая Беларусь... Еўрапейская дзяржава. Яна знаходзіцца ў самым цэнтры Еўропы. Яе плошча складае больш за 207 тысяч квадратных кіламетраў. Беларусь знаходзіцца на скрыжаванні еўрапейскіх шляхоў. Гэта становішча спрыяе развіццю гандлёвых і культурных зносін з іншымі краінамі. Кожная дзяржава мае свае сімвалы. Якія сімвалы мае наша краіна? (Герб, сцяг, гімн.)

— Сярод прапанаваных сцягоў адшукайце сцяг нашай дзяржавы. Колькі колераў ён мае? Што яны абазначаюць? Чаму герб нашай Рэспублікі мае такі выгляд? (Адказы вучняў.)

в) суверэнiтэт і незалежнасць Беларусі.

Мая Беларусь... Незалежная дзяржава. У якім годзе Беларусь набыла суверэнiтэт і незалежнасць?

19 верасня 1991 г. Вярхоўны Савет прыняў рашэнне далей Беларускаю Савецкую Сацыялістычную Рэспубліку называць “Рэспубліка Беларусь”. У 1991—1993 гадах у Вярхоўным Савеце абмяркоўваліся і прапрацоўваліся ідэі ўвядзення ў Беларусі пасады прэзідэнта. А ў ліпені 1994 года маладую дзяржаву ўзначаліў Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь.

— Давайце падлічым, колькі гадоў існуе інстытут прэзідэнцтва ў нашай краіне? (25 гадоў.)

— Калі адбудуцца чарговыя выбары прэзідэнта Беларусі? (Чарговыя выбары прэзідэнта Беларусі, хутчэй за ўсё, пройдуць 30 жніўня 2020 года, паведамiла старшыня Цэнтральнай выбарчай камісіі Лiдзiя Ярмошына.)

Чытае вучань:

Беларусь

О Беларусь, мая калыска,

Жыццё маё, прытулак мой!

*З гарачаю любоўю нізка
Схіляюся перад табой.
Зямны наклон табе, Радзіма,
Тваім палям, тваім лясам,
Тваім гасцінцам і шляхам.*

Алена Бубен.

Звернемся да відэафрагмента “Твая Беларусь”. (Прагляд відэафрагмента “Твая Беларусь” (ЭСН “Пачатковая школа” №8, 2012 г.))

г) інтэрактыўная гульня “Ствары згуртаванне” (гучыць муз. В.Раінчыка “Белая Русь”).

Запісаны назвы: “Мінск, Брэст, Віцебск, Гомель, Гродна, Магілёў, Расія, Украіна, Польшча, Літва, Латвія, Мастоы, Нёман, Зэльвянка, Шчара”. Вучань выцягвае картку і аб’ядноўваецца ў згуртаванне.

Ствараюцца згуртаванні: краіны-суседкі, абласныя гарады нашай Рэспублікі, рэкі Мастоўшчыны, мой горад — мой гонар.

Кожнае згуртаванне ўдакладняе сваё аб’яднанне. З дапамогай настаўніка паказваюць на карце Рэспубліку Беларусь і суседнія краіны, з якімі яна мяжуе, абласныя гарады нашай Рэспублікі, рэкі Мастоўшчыны; горад Мастоы.

Неабходна адзначыць, што прайшло 75 год з дня заснавання Гродзенскай вобласці. Вобласць уключае ў сябе 17 раёнаў: Бераставіцкі, Ваўкавыскі, Воранаўскі, Гродзенскі, Дзятлаўскі, Зэльвенскі, Іўеўскі, Карэліцкі, Лідскі, Мастоўскі, Навагрудскі, Астравецкі, Ашмянскі, Свіслацкі, Слоніўскі, Смаргонскі, Шчучынскі.

5. Мая малая радзіма “Мой горад — мой гонар”.

“Гістарычная старонка”

Гісторыя горада Мастоы пачынаецца з геаграфіі: горад знаходзіцца на рацэ Нёман пры ўпадзенні ў яе Зэльвянку, за 60 км на паўднёвы ўсход ад Гродна. Хацелася б ведаць, з чым звязана першае згадванне аб горадзе Мастоы? Адкуль узялася такая назва? Няўжо ў тых далёкія гады на Нёмане было столькі мастоў, што яны далі назву паселішча?

Прагляд відэа “Адкуль пайшла назва горада Мастоы” (гутарка пасля прагляду).

Расказваюць падрыхтаваныя вучні.

Назва горада апраўдваюць 5 мастоў. Нягледзячы на гэта, сваё імя горад атрымаў не за іх наяўнасць. Навуковага абгрунтавання, чаму ўзнікла паселішча з такой назвай на беразе Нёмана, пакуль не знойдзена. Няма згадкі аб мастах праз раку і ў Пісцовай кнізе Гродзенскай эканоміі. Але вядома, што берагі Нёмана былі нізкія, багністыя, і таму прыстань была забрукавана драўляным насцілам. Вышэй вады для зручнасці загрузкі гандлёвых барж таварамі стаялі масткі. Магчыма, ад слова “брукаваць”, або “кладка” і ўзнікла назва.

Мастоы, горад хоць і невялікі, але са слаўнай працоўнай гісторыяй. Ён узнік яшчэ ў XV стагоддзі як гандлёвае паселішча. Упершыню ў гістарычных дакументах Мастоы згадваюцца як мястэчка і цэнтр воласці Гродзенскага

павета ў 1486 годзе. Згодна з каралеўскай граматай 1633 года дазвалялася праводзіць тут штотыднёвыя таргі і два штогадовыя кірмашы.

Ключавым этапам у развіцці горада стаў 1927 год. Тады ў Мастах быў запушчаны фанерны завод, які пачаў будавацца годам раней братамі Вацлавам і Ігнацыем Канапацкімі, якія належалі да старадаўняга польскага дваранскага роду. У 1931 г. тут працавала 400 чалавек, выпрацоўвалася 7 тыс. кубаметраў фанеры.

Быў час, калі Масты належалі Польшчы і ўваходзілі ў склад Беластоцкага ваяводства. Блізкае размяшчэнне рэк Нёман, Шчараі Зяльвянка, а таксама чыгуначнай магістралі Гродна-Ліда, спрыяла хуткаму росту вытворчасці і ператварэнню Мастоў у фабрычны цэнтр. Факты гавораць, што з 12 кастрычніка 1940 ён года стаў рабочым пасёлкам, атрымаўшы статус цэнтра Мастоўскага раёна. Сітуацыя змянілася толькі ў 1944 годзе, калі Масты ўвайшлі ў склад Гродзенскай вобласці. Са студзеня 1949 года стаў пасёлкам гарадскога тыпу, а з 22 ліпеня 1955 года — горадам.

— Падніміце руку, хто нарадзіўся ў горадзе Масты.

— Колькі гадоў нашаму гораду?

Чытае вучань:

Мой горад самы лепшы ў Беларусі,

І гэтым горадам я вельмі ганаруся.

Завецца горад наш Масты,

Таму што праз раку пракладзены яны.

Здаўна драўніну тут сплаўлялі па вадзе,

Драўніна гэтая цяпер і за мяжу ідзе.

З драўніны на заводзе мэблю вырабляюць

І марку “Мастоўдрэў” усе людзі знаюць.

Але багацце горада не толькі ў заводзе,

Галоўнае багацце — у нашым народзе.

Тут чыста і ўтульна, добра жыць,

Тут Нёман-бацька павольна бяжыць.

І коцяцца сінія хвалі

Ў далекія бясконцыя далі.

Мой горад самы лепшы ў свеце.

Шануйце яго і дарослыя і дзеці!

Наталля Маршалкевіч, “Мастацкая старонка”.

У кожнага горада ёсць свая сімволіка.

Збярыце пазл і даведаецеся як выглядаюць сімвалы нашага горада (*герб складаюць хлопчыкі, сцяг — дзяўчынкі*). Што намалювана на гербе, сцягу? Чаму менавіта так?

Расказваюць падрыхтаваныя вучні.

Герб горада Масты ўяўляе сабой перасечаны варажскі шчыт, у верхнім чырвоным полі якога намалюваны залаты мост, у ніжнім блакітным — плыт з шасці бяргавых серабрыстага колеру. Мост і плыт ўвасабляюць не толькі мінулае краю, але і яго сучаснасць і будучыню.

У аснове праекта сучаснага герба пакладзены факт існавання тут шматлікіх паромаў праз рэкі, пазней на іх месцы з’явіліся масты, а плыт сімвалізуе пераемнасць ад сплаву лесу па рацэ Нёман да будынку фанернага завода, перарослага ў цяперашні час у прадпрыемства ААТ “Мастоўдрэў”.

Сцяг створаны на аснове гербавага малюнка. Ён уяўляе сабой прамавугольнае палотнішча з суадносінамі бакоў 1:2, якое складаецца з дзвюх гарызантальных роўнавялікіх палос: у верхняй чырвонай частцы намалеваны мост жоўтага колеру, у ніжняй блакітнай — плыт з шасці бявенняў белага колеру.

Праекты герба і сцяга адобраны рашэннем Мастоўскага раённага выканаўчага камітэта ад 8 чэрвеня 2005 г. Аўтар герба — М.М.Елінская, мастак — В.А.Ляхор.

“Родная вуліца мая”

Некаторыя вуліцы Мастоў носяць імёны знакамітых людзей. (*Прыём “Алфавіт” — на кожную літару запісаць вуліцу горада Масты.*)

Чытае вучань:

Мой город

Я люблю свой милый городок,
Улицы его цветов полны;
Дует свежий легкий ветерок
От прохладной неманской волны.
Парк раскинулся над самою рекой,
Подойди-ка, встань на берегу,
И увидишь вид вокруг такой,
Со Швейцарией сравнить я не могу!
Вот идешь вдоль Немана и видишь:
Мост раскинулся широкий и большой,
Чуть пройдешь и снова мост ты встретишь:
Нашу гордость, мост наш подвесной.
С каждым годом город расцветает.
Улицы растут, дома, цветы.
И теперь я тайну открываю:
Это город называется — Мосты.

Зоя Касьянович

— А чым жа знакаміты наш горад Масты?

— Якія прамысловыя прадпрыемствы горада вы ведаеце?

На тэрыторыі раёна дзейнічаюць шэсць прамысловых прадпрыемстваў: ААТ “Мастоўдрэў”, СТАА “Байдымэкс”, ААТ “Мотэкс”, ААТ “Рагозніцкі крухмальны завод”, камунальнае вытворчае ўнітарнае прадпрыемства “Мастоўская Сельгастэхніка”, абласное ўнітарнае прадпрыемства “Мастоўскі рамонтны завод”. Прадукцыя, вырабленая на Мастоўшчыне, пастаўляецца ў 18 краін свету.

Гульня “Пазнай славетасць горада”.

— Самы доўгі ў Беларусі падвесны пешаходны мост даўжынёй 193 метра.

— Самы кароткі праспект — праспект Міру. 10 дамоў, усе — на цотным баку.

Партрэт мастаўчаніна

Вучні дапаўняюць пачатак выразу, ствараецца адпаведны партрэт:

захоўваць _____;

паважаць _____;

перажываць _____;

ганарыцца _____;

кахаць _____.

6. “Людзі! Помніце! Не дапусціце новай бойні!”

Чалавек можа жыць шчасліва і багата толькі ў міры, калі няма вайны. Нам не давялося бачыць жахаў вайны, чуць узрывы бомб і снарадаў, крыкі і стогн параненых, плач дзяцей. Мы можам толькі ўбачыць у фільмах, пачуць пра гэта ад ветэранаў вайны. 75 год прайшло з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, але падзеі таго суролага часу застаюцца назаўсёды ў нашых сэрцах.

У сэрцах нашчадкаў жыць будзе вякамі

Пра тых успамін, што ў легенду ўвайшлі.

Народная памяць адважных запомніць —

Іх ворагі волю зламаць не змаглі.

Ніколі і нікому не ўдавалася зняволіць вольналюбівы народ. Званы Хатыні, мемарыял у Брэсцкай крэпасці-героі нагадваюць жывым: “Людзі! Помніце! Не дапусціце новай бойні!”.

Вялікую цану заплаціў беларускі народ за сваю свабоду. У памяць аб загінуўшых у час вайны ўзведзены мемарыялы славы, помнікі, на брацкіх могілках ніколі не вянуць кветкі.

Настаўнік паказвае фотаздымкі помнікаў Беларусі і Мастоўшчыны, вучні даюць ім назву.

Шануйце родны край — Айчыну,

Тых, хто яе абараняў,

Хто ў бітвах з ворагам загінуў,

Хто перамогу атрымаў.

Аляксандр Гладкіх.

Памяць аб тых, хто аддаў сваё жыццё ў барацьбе з ворагам, будзе заўсёды жыць у нашых сэрцах. Сёння сваімі справамі, думкамі, паводзінамі мы павінны быць дастойнымі сваіх бацькоў, дзядоў і прадзедаў. Светлая памяць усім воінам, якія абаранялі нашу Радзіму і далі магчымасць роднай краіне стаць самай прыгожай і вядомай у свеце.

7. “Зроблена ў Беларусі”.

Прадукцыя з маркай “Зроблена ў Беларусі” вядомая ў 181 краіне.

— Якія вы ведаеце беларускія брэнды?

Інтэрактыўная гульня “Зроблена ў Беларусі”: настаўнік пералічвае прадукцыю, а вучням трэба адгадаць брэнд. У гэты час на экране з’яўляецца аватарка ці лагатып.

— Папулярныя маркі абутку і адзення (“Марко”, “Мілавіца”, “Элема”, “Контэ”)

— Сярод шырока вядомых брэндаў Беларусі выступаюць вытворцы бытавой тэхнікі (*Халадзільнік “Атлант”*).

— Машынабудаўнічыя гіганты (*Белаз, МАЗ, МТЗ*). Адным з самых вядомых брэндаў з’яўляецца “МАЗ”. “МАЗ-СПОРТаўта” стала адной з нямногіх каманд, чые экіпажы ў поўным складзе пераадолелі самы суровы марафон на планеце. Беларускія гоншчыкі завяршылі ралі-рэйд “Дакар-2019” у першай дзясятцы самых хуткіх грузавікоў).

— Інавацыйныя ІТ-кампаніі з сусветным імем (*Парк высокіх тэхналогій*).

— Сучасныя хімічныя прадпрыемствы (*Беларуськалій, Нафтан*).

— Высокакасныя прадукты харчавання (“Савушкін прадукт”, “Санта Брэмор”, “Коммунарка” і інш.).

— Натуральная касметыка і парфумерыя (“Беліта”, “Вітэкс”).

— Хатні тэкстыль (“Купалінка”, *Аршанскі ільнокамбінат*, “Блакiт”).

— Ювелірныя ўпрыгажэнні (“Зорка” і інш.).

— Айчынны легкавы аўтамабіль (“БелДжы”).

8. “Беларусь спартыўная”.

Галоўнымі прыярытэтамі развіцця беларускай дзяржавы з’яўляюцца дабрабыт народа, міралюбная знешняя палітыка, нацыянальная бяспека. Якія самыя яркія спартыўныя падзеі гэтага года прайшлі ў нашай краіне? (*II Еўрапейскія гульні*).

На экране намаляваныя рэгаліі спартсмена, вучні павінны назваць яго прозвішча і імя. Пасля правільнага адказу фотаздымак спартсмена з’явіцца на экране. Прапануецца інфармацыя:

Чатырохразовая алімпійская чэмпіёнка, двухразовая чэмпіёнка свету, уладальніца Кубка свету 2014/15, уладальніца 5 малых Хрустальных глобусаў Кубка свету па біятлоне, заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь (*Дар’я Домрачава*);

двухразовая алімпійская чэмпіёнка, 6-разовая чэмпіёнка свету ў веславанні, заслужаны майстар спорту СССР (*Кацярына Карстэн*);

чэмпіён Алімпійскіх гульняў 2010 года па фрыстайле ў Ванкуверы, бронзавы прызёр Алімпійскіх гульняў 2002 года ў Солт-Лэйк-Сіці, неаднаразовы пераможца і прызёр чэмпіянатаў і этапаў Кубка свету, заслужаны майстар спорту Рэспублікі Беларусь (*Аляксей Грышын*);

алімпійскі чэмпіён 2012 года ў мяшаным парным разрадзе па тэнісе, 10-разовы пераможца турніраў Вялікага шлема ў парным разрадзе і міксе, двухразовы пераможца выніковага турніру Асацыяцыі тэнісістаў-прафесіяналаў (2006, 2011) у парным разрадзе, пераможца 53 турніраў выніковага турніру Асацыяцыі тэнісістаў-прафесіяналаў (*Максім Мірны*).

— Якім відам спорту вы аддаеце перавагу?

— Як вы лічыце, ці дапамагаюць заняткі спортам у жыцці? Якім чынам?

9. Абагульненне.

Прыказка абвяшчае: дзе нарадзіўся, там і спатрэбіўся. Гэта пра прыхільнасці чалавека да месца, дзе ён нарадзіўся, дзе рос, дзе набываў сяброў, аб прыхільнасці да сваёй працы, да людзей з іх звычаямі і традыцыямі. У кожнага з вас свая дарога ў жыцці, свой шлях. Але хай у сэрцы кожнага з вас жыве любоў да роднай зямлі, роднага краю, да роднага сяла і вуліцы, на якой вы жылі, жывяце. Хай у сэрцы кожнага з вас жыве любоў да сваёй малой радзімы. Хацелася б, каб у вашых душах ніколі не забывалася тое светлае і добрае пачуццё, якое ўзнікае пры ўспаміне аб дарагой сэрцу малой радзіме.

Чытае вучань:

О родине — негромко говорю:

Ведь о большой любви кричать не надо.

Она — моя отрада и награда,

Скажу о ней — молитву сотворю:

“Будь вечно в благоденствии и славе,

Дай сил тебе, Всевышний, мир хранить,

Дай сил нам жить, не мудрствуя лукаво

И пред тобой себя не уронить!”.

В.Саакова

10. Рэфлексія.

У вас на партах ляжаць папяровыя далонькі. Напішыце, што трэба рабіць кожнаму, каб яго малая радзіма квітнела? Ёсць “аблокі” — вашы мары аб горадзе Масты.

**Таццяна НАВІЦКАЯ, настаўніца сярэдняй школы № 3 Мастоў
Гродзенскай вобласці.**